

3. Про Єдиний державний архівний фонд УСРР: Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 5 квітня 1930 р. // ЗУ УСРР. – 1930. – Відділ перший. – № 10.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України Фонд 14. Головне архівне управління при Раді Міністрів УРСР, оп. 1, Спр. 23. Статут ВУКОПМИСу та інструкція про його обов'язки; протоколи засідань архівного відділу ВУКОПМИСу. 10 січня 1921 р. – 1 серпня 1921 р.; 21 арк, арк. 17.

ВІРТУАЛЬНО-ДОВІДКОВЕ БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Т. В. Оніпко, д. і. н., професор

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна*

Н. В. Семергей, к. і. н., доцент

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна*

Сучасним бібліотекам потрібно не лише забезпечувати максимальний об'єм інформації з вільним і рівним доступом до неї, але й створювати комфортне інтелектуальне середовище, здатне залучати і виховувати нові покоління читачів. Зрозуміло, що різні країни світу мають різні можливості для створення бібліотечних послуг, сформувалося різне розуміння ролі сучасної бібліотеки, діють різні бібліотечні моделі [1].

Нині все більше читачів звертається до віртуальних бібліотечних послуг. Віртуальною є бібліотека, документи якої зберігаються в машиночитній формі і котрі отримує користувач, який звертається до пошукових машин глобальної мережі, не обов'язково будучи читачем бібліотеки. Віртуальна бібліотека – це розподілена у просторі телекомунікацій мережа загальної користування, орієнтована на обмін даними між бібліотеками. Середовище віртуальної бібліотеки складається із ряду бібліотек, територіально віддалених одна від одної, які виконують функції інтегрованого спілкування та отримання інформації про бібліотечні ресурси [2].

Інтернет інтенсивно впливає на довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування користувачів бібліотек, викликаючи необхідність реорганізації довідково-бібліографічних служб, зміни

у традиційних функціях бібліографів. Широке розповсюдження одержало останнім часом довідкове обслуговування віддалених користувачів. Однією з його форм є довідкове обслуговування у режимі «Віртуальна довідка» (ВД). Ця служба успішно розвивається в зарубіжних країнах і характеризується широкою розповсюдженістю в національних, публічних, університетських, наукових та спеціальних бібліотеках.

Основою довідково-бібліографічного обслуговування (ДБО) є запити користувачів, а підготовка відповідей на них у вигляді різноманітних бібліографічних та фактографічних довідок складає його зміст. Використання електронних інформаційних ресурсів у ДБО розширює інформаційну базу для виконання бібліографічних довідок, залежно від конкретного запиту та можливостей пошукових систем і конкретних баз даних.

В умовах сьогодення електронні довідкові служби надають широкий спектр послуг, а саме: виконання довідок щодо наявності видань та уточнення вихідних відомостей документів, що зберігаються у фондах конкретної бібліотеки; професійний тематичний пошук документів; пошук фактографічної інформації; навігація сайтом бібліотеки; навігація у ресурсах Інтернету; формування електронних колекцій довідково-бібліографічних видань, доступних он-лайн; рекомендація електронних джерел (сайтів бібліотек, електронних каталогів тощо) відповідно до запиту користувача.

Варто зазначити, що важливим напрямом довідково-бібліографічного обслуговування в бібліотеках України є відповіді на запити віддалених користувачів. Локальні користувачі (відвідувачі бібліотеки) можуть отримати бажану інформацію за допомогою бібліографа-консультанта, а віддаленим користувачам досить важко зорієнтуватися в інформаційних продуктах, які пропонує бібліотека, або вести самостійний пошук інформації в Інтернеті. Якщо наприкінці ХХ ст. бібліотеки пропонували віддаленим користувачам, переважно, електронні каталоги та бази даних для самостійного пошуку інформації, то з початку ХХІ ст. поширення набуває так зване електронне (віртуальне) ДБО, яке розвинулось на базі традиційного ДБО у режимі «запит-відповідь».

За даними пошукової системи Google, в українській частині Інтернету нині зареєстровано 22 «віртуальні довідки». Ці «віртуальні довідки» мають власні правила користування, перелік кількісних чи якісних обмежень при пошуку, режим обслуговування. За своїми параметрами, існуючі «віртуальні довідки» дуже різні,

наприклад, «Електронна довідка», «Віртуальна довідкова служба», «Довідкове бюро», «Народний пошук» тощо. Технологія спілкування операторів з користувачами у віртуальних службах українських бібліотек різна. Переважно це розміщення на сайтах спеціальних форм, які заповнює користувач. Відповіді з'являються на сайтах разом з запитом користувачів [3, с. 14].

У процесі віртуального ДБО виникає проблема повторності, подібності запитів. Тому важливою характеристикою цього сервісу є наявність або відсутність електронного архіву виконаних довідок. Він забезпечує дворівневу організацію електронного ДБО: користувач може сам шукати потрібну інформацію в архіві або доручити це бібліографу. Деякі віртуальні довідкові служби мають певну тематичну, зокрема краєзнавчу спрямованість.

Об'єднана довідкова служба вітчизняних бібліотек «Віртуальна бібліографічна довідка» – це бібліотечна служба, черговий оператор якої допоможе знайти інформацію про книги, статті, Інтернет-ресурси, а також підібрати список літератури за конкретною темою. Пошук здійснюється у каталогах бібліотек, які беруть участь у «Об'єднаній віртуальній довідковій службі», а також серед ресурсів мережі Інтернет. Від початку на запити «Віртуальної бібліографічної довідки» відповідали бібліографи Національної бібліотеки України для дітей. З березня 2005 р. «Довідка» стала корпоративним проектом [4, с. 16].

У зв'язку з великою кількістю запитів служба змушена обмежити їх кількість протягом дня. Кількість запитів, що приймаються, будуть варіюватися в залежності від кількості чергових бібліографів у бібліотеках-учасниках. Крім того, від одного користувача приймається не більше одного запиту в день. Залишається за службою право у відношенні до окремих користувачів змінювати кількість запитів як у бік зменшення, так і у бік збільшення. Кожний запит може містити лише одне запитання (всі інші ігноруються). Чергові бібліографи працюють з понеділка по п'ятницю від 9 до 17 години. Запити, що надійшли після 16.30, виконуються наступного дня. Запити, що надійшли у суботу та неділю (а також у святкові дні), виконуються у понеділок (або в перший робочий день після свята). У разі порушення будь-якої з умов «Віртуальної довідки» оператори мають право не відповідати на запит.

Якщо в Інтернеті немає потрібного документу, оператор служби направляє користувача до друкованих матеріалів, або

пропонує переглянути альтернативні варіанти до теми. Ті читачі, котрі вже зверталися до «Довідки», стали постійними її відвідувачами, адже вони знають, що фахівці оперативно нададуть надійну та всебічну інформацію з поставленого запиту. Активно діє електронна доставка документів (ЕДД) – безкоштовна сервісна послуга, що дає можливість замовити електронну копію друкованих видань із фондів бібліотеки і отримати її за допомогою мережних технологій.

Таким чином, створення корпоративної віртуальної довідкової служби бібліотек України дозволило здійснювати централізоване віртуально-довідкове обслуговування та сприяло розширенню послуг бібліотеки. Також це дозволило створити єдиний архів відповідей на запити, який забезпечив користувачам самостійний пошук. Крім того, робота в межах корпорації дозволяє направляти запити віддалених користувачів саме до тих бібліотек, чії фонди, колекції, а також рівень професійної кваліфікації персоналу найбільше відповідає кожному конкретному запиту.

Список використаних джерел

1. Українські онлайн-бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>. – Назва з екрана.
2. Електронні бібліотеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.kr.ua/libworld/elib.html>. – Назва з екрана.
3. Добко Т. Довідково-бібліографічне обслуговування в електронному середовищі: віртуальне чи реальне / Т. Добко // Бібліотечний вісник. – 2011. – № 4. – С. 11–23.
4. Ткачук Л. І. Віртуальне довідково-бібліографічне обслуговування в українських бібліотеках / Л. І. Ткачук // Вісник книжкової палати. – 2006. – № 8. – С. 16–18.

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ АРХІВНИХ УСТАНОВ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ НА ВОЛИНІ

В. В. Вісин, д. і. н., доцент

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

Кооперативний рух Волині другої половини XIX – першої третини XX ст. відображений у різних за характером та специфікою документах і матеріалах фондів Російського державного